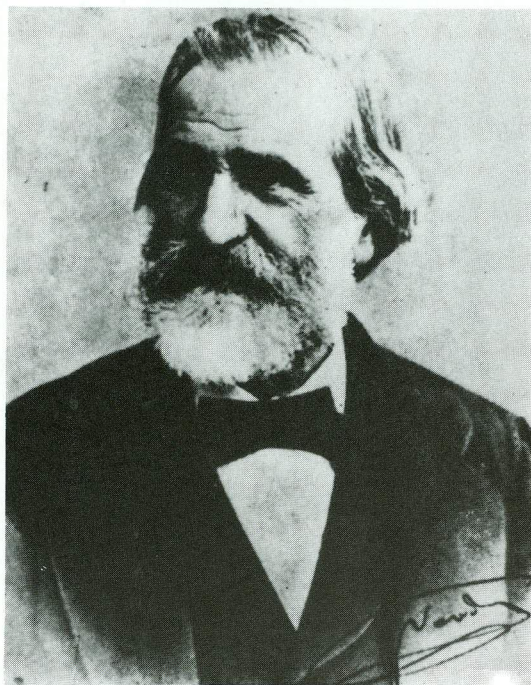

giuseppe verdi
DON CARLO

ESTONIA TEATER

Giuseppe Verdi

DON CARLO

Ooper neljas vaatuses kahe vaheajaga
Itaalia keeles

Joseph Méry' ja Camille du Locle'i libreto
Friedrich Schilleri draama "Don Carlos" järgi

Esietendus 28. oktoobril 1994

Muusikaline juht ja dirigent Music Director and Conductor	CARLO FELICE CILLARIO (Itaalia)
Dirigent/Conductor	ARVO VOLMER
Lavastaja/Stage Director	NEEME KUNINGAS
Dekoratsioonikunstnik Set Designer	HARDI VOLMER
Kostüümikunstnik Costume Designer	KUSTAV-AGU PÜÜMAN
Valguskunstnik Lighting Designer	GERARD WIERSUM (Holland)
Koormeistrid Chorus Masters	JÜRI RENT, ANNE DORBEC
Vastutav kontsertmeister Principal Concert Master	HELIN KAPTEN
Kontsertmeister/Concert Master	RIINA PIKANI
Orkestri kontsertmeister Orchestra Concert Master	MATI UFFERT
Dirigendi assistent/Assistant Conductor	AIVO VÄLJA
Lavastaja assistent/Assistant Stage Director	PRIIT RUTTAS
Etenduse juht/Stage Manager	PEETER KARELL
Projektijuht/Project Manager	ERKI PEINAR
Projektijuhi abi/Assistant Project Manager	PAUL LILJE

"Don Carlo" on paradokside ooper. Halastamatu võimu ja inimlikkuse, kohuse ja tunnete, maise ja igavikulise, julmuse ja kahetsuse, truuduse ja reetmise lakkamatu, äärmuslik ja kirglik vastuolu.

"Don Carlo" on ooper valitseja vastutuse suuruselt ja selle talumise inimlikest piiridest.

Seega puudub Peateema, on vaid paljude teemade fataalne põimumine.

See ooper on aja lugu, kus ajalugu teevad inimesed, kes on sündinud valitsejateks Jumala armust. Selle ooperi värvid on nende üksinduse ja hingevalu värvid. Verdi partituuris pole tunnete pooltoone.

Kui hea muusika ainsaks võimalikuks kriteeriumiks on ausus, siis Verdi "Don Carlo" partituuris on ainult

AUS MUUSIKA.

Neeme Kuningas

Tegelased*

Filippo II, Hispaania kuningas	<i>bass</i>
Don Carlo, Hispaania infant	<i>tenor</i>
Markii Rodrigo di Posa	<i>bariton</i>
Suurinkvisiitor, pime rauk	<i>bass</i>
Munk	<i>bass</i>
Elisabetta di Valois	<i>sopran</i>
Printsess Eboli	<i>metzosopran</i>
Tebaldo, Elisabetta paaž	<i>sopran</i>
Krahvinna d'Aremberg	<i>miimiline osa</i>
Krahv di Lerma	<i>tenor</i>
Kuninglik heerold	<i>tenor</i>
Taevane hääl	<i>sopran</i>

Flandria saadikud, hispaania õukondlased, rahvas, Filippo II kaardiväelased, mungad, inkvisitsioonikohtu teenrid, vahisõdurid, ketserid, Suurinkvisiitori saatjad.

*Kuna lavastus on itaaliakeelne, siis on tegelaste nimedes kasutatud originaalpartituuris esinevaid nimevariante: Filippo (Philipp), Don Carlo (Carlos) ja Elisabetta (Elisabeth).

Sisu

I VAATUS

1. pilt - Klooster

Siin, San Yustes, asub Karl V puhkepaik. Karli pojapoeg, Hispaania infant Carlo, on tulnud, et kloostri rahu leevendada oma piinu: ta armastab meeletult oma endist kihlatut, praegust Filippo II abikaasat Elisabetta.

Carlo südamesõber Rodrigo veenab printsi sõitma Flandriasse, et saada seal asehalduriks. Nii õpiks Carlo, kuidas olla valitseja rõhutatud rahva keskel.

2. pilt - Kloostriaed

Printsess Eboli lõbustab kuninglikku paari ootavaid õukondlasi mauride vana armastuslauluga.

Rodrigo toob kuningannale sõnumi Carloit, milles prints palub Elisabetalt audientsi. Eboli, kes on infanti ammu kiindunud, oletab, et Carlo soov kuningannat näha ongi sellega seotud.

Elisabetta ja Carlo jälleenägemine on meelegeitlik. Helgete meenutuste taga tajuvad mõlemad oma suhete lootusetust.

Filippo tulles on Carlo juba lahkunud, kuid kuninganna üksiolek äratav kuningas kahtlusi ja oma vihas käsib ta õuedaam d'Arembergi karistuseks maalt välja saata.

Rodrigo kohtumisel kuningaga pörkuvad kaks erinevat maailmanägemist. Filippo lükkab tagasi di Posa palve lõpetada flandrialaste metsik kohtlemine hispaania vägede ja vaimulike poolt: vaid vägivaldaga võib saavutada korda ja rahu isepäise rahva seas. Kuid hinnates Rodrigo sõltumatut käitumist, usaldab kuningas talle oma salajasima mure Elisabetta ja Carlo kiindumuse pärast ning soovib, et markii neid jälgiks. Posa nõustub näiliselt, lootes Filippo usaldusest kasu oma salaüritusele.

II VAATUS

3. pilt - Kuninganna aed. Öö.

Eboli on saatnud infandile kutse kohtamisele. Kuna kirjal puudub saatja nimi, on Carlo veendunud, et teda ootab Elisabetta ja avaldab daamile oma sügavaid tundeid.

Carlo kohkub, avastades kuninganna asemel Eboli. Viimane taipab, et naine, keda Carlo armastab, on Elisabetta.

Eboli vannub kättemaksu nii kuningannale kui ka Posale, keda ta kuninga nuuskuriks peab. Rodrigo mõtleb juba Ebolit tappa, kuid loobub sellest Carlo mõjul. Di Posa palub enda kätte kõik kirjad ja dokumendid, mis võiksid reeta nii infandi suhteid kuningannaga kui ka tema plaane seoses Flandria ülestõusuga.

4. pilt - Väljak

Algamas on ketserite järjekordne avalik hukkamispidu - autodafee. Mungad kuulutavad hirmsa karistuse jumalikkude õiglust. Vaatemängu juba ette nautiv rahvas tervitab kuningat. Ootamatult ilmub Carlo Flandria saadikutega, kes esitavad kuningale oma petitsiooni. Filippo jääb "uskmatute ja kuninga reeturite" vastu külmaks. Teda ei liiguta ka rahvahulga härdad palved.

Carlo soovis saada Brabandi ja Flandria asevalitsejaks näeb Filippo otsest rünnakut troonile ja käseb poja vahistada. Keegi ei sõanda tõsta kätt printsile vastu. Kõikide üllatuseks teeb Carlo relvituks ta sõber Posa ...

III VAATUS

5. pilt - Filippo kabinet

Kuningas tajub kibedusega, et Elisabetta pole teda kunagi armastanud. Kõikjal nagu ümbritseks teda vaid reeturid. Ilmub Suurinkvisiitor - ilma tema nõusolekuta ei saa toimuda Don Carlo hukkamist. Suurinkvisiitor nõuab ka markii di Posa elu.

Nördinud Elisabetta otsib kuningalt endale kaitset: temalt on varastatud laegas ehete ja mälestusesemetega. Laegas on Filippo valduses - koos Don Carlo portreega! Monarh süüdistab

abikaasat truudusetuses, kuid Elisabetta reageerib väarikusega, mis sunnib kuningat mõistma oma kahtluste alusetust.

Eboli, kes laeka armukadedusest röövis, pihub oma tegu kuningannale ning tunnistab ka, et on lasknud end kuninga poolt võrgutada. Viimast patutegu Elisabetta ei suuda andestada: ta nõuab, et Eboli valigu pagenduse või kloostrissemineku vahel.

6. pilt - Vangla

Rodrigo külastab vangistatud Carlot ja teatab, et on mänginud printsile ülestõusuplaane paljastavad dokumendid enda omadena kuninga kätte. Filippo viha langegu temale, di Posa, et Carlo saaks vabanedavanglast, juhtida madalmaalaste vabadusvõitlust ja saada valitsejaks.

Jõudnud vaevu võtta sõbralt vande selle missiooni täitmiseks, Posa sureb, tabatuna Carlole määratud kuulist.

Filippo tahab tagastada printsile mõõka ja au. Kuid Carlo suhtumine kuningasse on põlglik.

Rahulolematu rahvas, keda juhib Eboli, tuleb vanglasse troonipärijat vabastama. Nad lahkuvad enne kui Suurinkvisiitor suudab pööblisse taas sisendada taltsutatavat hirmu.

IV VAATUS

7. pilt - Klooster

Rodrigo on veel jõudnud korraldada Elisabetta ja Carlo viimase kohtumise ja kuninganna on Karl V kuju juures ootel. Ta meenutab oma armastuse aega enne abiellumist, kuid tunneb endas rahu: kui inimene, kes on tajunud saatuse jumalikkude ettemääratust ja loobumise vabastavat jõudu. Ka Carlo on oma hinges viimaks sellisele tasandile jõudnud. Mõlemaid valdab ääretu kergendustunne ja selginemisrõõm.

Kui Filippo neid näeb, usub ta, et on leidnud oma kahtlustele tõestuse, põhjuse kõrvaldada ühel hoobil nii poeg kui ka truudusetu abikaasa. Kuid enne kui Suurinkvisiitor saab hakata tegutsema, ilmub Karl V ...